

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**03–04 січня 2022 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 08.01.2022 № 11).*

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету конференції:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Гришук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Державним податковим університетом. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СПОРТИВНОЇ СЕКЦІЇ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

Державний податковий університет

Анотація. У даній науковій статті охарактеризовано критерії та основні аспекти впровадження авторської методики військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу, ефективності використання основ військово-прикладної підготовки учнями спортивної секції бойового хортингу, розкриває значення прикладного спорту і, зокрема, бойового хортингу, у прищепленні патріотичних і морально-етичних норм дітям та молоді. Зазначено, що у військово-патріотичному вихованні школярів засобами бойового хортингу важлива роль відводилася спортивно-масовій, секційній та гуртковій роботі. Експериментальна методика передбачала створення виховних умов, де учні мали можливість самостійно допомагати вчителю, тренеру з бойового хортингу під час занять бойовим хортингом і організації змагань; використання сучасного змісту, виховних методів, форм спортивно-масової роботи, що дало нам можливість залучати вихованців до різноманітних педагогічних, спортивних і життєвих ситуацій навчально-виховного процесу; зустрічі з місцевими спортсменами та майстрами спорту; систематичне проведення рухливих ігор з елементами бойового хортингу під час спортивних годин і на уроках фізичної культури, спрямованих на створення сприятливого клімату в спортивному, класному колективах. Велика увага приділялася проведенню змагань з бойового хортингу з урахуванням інтересів школярів; ці учні залучалися разом із тренерами з бойового хортингу і учителями фізичної культури до устаткування спортивної кімнати з національного виду спорту України бойового хортингу тощо. Завдяки спільним зусиллям батьків, учителів старших класів, фізичної культури, тренерів з бойового хортингу військово-патріотичне виховання школярів стало повноцінним складником усього навчально-виховного процесу в експериментальних групах.

Ключові слова: впровадження авторської методики, військово-патріотичне виховання, школярі, бойовий хортинг, урок фізичної культури, експериментальна методика.

Актуальність наукового дослідження. Вивчення й аналіз результатів проведеного наукового дослідження в експериментальних групах демонструють, що впровадження розробленої авторської методики військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу, програми з бойового хортингу сприяло підвищенню сформованості у цих учнів показників когнітивного, емоційно-ціннісного та діяльнісно-практичного критеріїв вихованості означеної якості [1–11; 19–32]. Це свідчить про високу ефективність проведеної виховної роботи, спрямованої на військово-патріотичне виховання школярів засобами бойового хортингу під час урочних, секційних, гурткових занять та спортивних годин у закладах загальної середньої освіти.

Дослідження військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу проводилося з урахуванням результатів обстежень цих учнів щодо військово-патріотичної вихованості у них за допомогою когнітивного, емоційно-ціннісного й діяльнісно-практичного критеріїв та їхніх показників.

Нами був зроблений умовний розподіл школярів на три групи відповідно до рівнів сформованості військово-патріотичної вихованості, що дозволило диференційовано підійти до вибору педагогічних умов змісту, форм і методів відповідної виховної роботи з старшокласниками засобами бойового хортингу. Такий підхід дав змогу вчителям фізичної

культури, тренерам з бойового хортингу, учителям старших класів разом із батьками знаходити оптимальні шляхи військово-патріотичного виховання школярів під час занять бойовим хортингом [12].

На початку формувального етапу експерименту було виявлено, що військово-патріотична вихованість в учнів експериментальних і контрольних груп загалом низька. Серед причин такого незадовільного стану: незрозуміння школярами змісту занять з бойового хортингу; відсутність відповідних фахівців з позакласної спортивно-масової роботи, умов для проведення самостійних занять з бойового хортингу, ігноруванням з боку вчителів сучасних інноваційних підходів та педагогічних умов військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу.

Виклад основного матеріалу. У військово-патріотичному вихованні школярів засобами бойового хортингу важлива роль відводилася спортивно-масовій, секційній та гуртковій роботі. Експериментальна методика передбачала створення виховних умов, де учні мали можливість самостійно допомагати вчителю, тренеру з бойового хортингу під час занять бойовим хортингом і організації змагань; використання сучасного змісту, виховних методів, форм спортивно-масової роботи, що дало нам можливість залучати вихованців до різноманітних педагогічних, спортивних і життєвих ситуацій навчально-виховного процесу; зустрічі з місцевими спортсменами та майстрами спорту; систематичне проведення рухливих ігор з елементами бойового хортингу під час спортивних годин і на уроках фізичної культури, спрямованих на створення сприятливого клімату в спортивному, класному колективах.

Велика увага приділялася проведенню змагань з бойового хортингу з урахуванням інтересів школярів; ці учні залучалися разом із тренерами з бойового хортингу і учителями фізичної культури до устаткування спортивної кімнати з національного виду спорту України бойового хортингу тощо [13–18]. Завдяки спільним зусиллям батьків, учителів старших класів, фізичної культури, тренерів з бойового хортингу військово-патріотичне виховання школярів стало повноцінним складником усього навчально-виховного процесу в експериментальних групах.

Ефективність формувального етапу експерименту також була зумовлена забезпеченням учителями фізичної культури, старших класів, тренерами спортивних секцій та гуртків з бойового хортингу педагогічних умов військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу, а саме: змістово-операційне забезпечення занять бойовим хортингом, орієнтованих на військово-патріотичне виховання; створення ситуацій успіху, використання інтерактивних методів, ефекту змагальності в процесі занять бойовим хортингом; налагодження взаємодії школи з сім'єю щодо військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу.

Основними формами військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу визначено: заняття з бойового хортингу під час позакласної роботи; змагання з українського виду спорту бойового хортингу, дитячо-юнацька військово-спортивна гра “хортинг-патріот”, фізкультурно-оздоровче свято до дня фізичної культури та спорту, фізкультурні хвилинки з елементами бойового хортингу, спортивно-масові свята, “веселі старты”, рухливі ігри з елементами бойового хортингу; змагання на призи українських спортсменів; походи місцями бойової, трудової та спортивної слави земляків; тематичні бесіди “бути готовим до захисту України”, “я та моя спортивна команда”, “я – український спортсмен бойового хортингу”; відвідування музеїв, перегляд фільмів спортивної та виховної тематики; зустрічі з відомими спортсменами; святкування перемог наших спортсменів на міжнародній арені тощо.

Порівняльний аналіз експериментальних даних на початку, в середині й наприкінці дослідження, зокрема показників когнітивного, емоційно-ціннісного та діяльнісно-практичного критеріїв військово-патріотичної вихованості у школярів експериментальних і контрольних груп, свідчить про ефективність експериментальної методики [32–48]. Адже школярі-респонденти експериментальних груп мали значно кращі уявлення про сутність військово-патріотичного виховання та психофізичні й виховні можливості бойового хортингу; глибше розуміли цілі та зміст занять бойовим хортингом; удосконалили знання про способи

досягнення поставлених цілей, концентрування уваги та власних фізичних і душевних сил; виявляли прагнення долати зовнішні й внутрішні перешкоди засобами бойового хортингу; мали стремління до успіху в оволодінні бойовим хортингом і бажання виявляти військово-патріотичну вихованість під час спортивно-масових заходів з бойового хортингу; уміли завершувати розпочату справу.

Учні експериментальних груп навчалися виявляти вправність у вирішенні поставлених завдань під час занять бойовим хортингом. Ці учні володіли здатністю виявляти військово-патріотичну вихованість у вчинках та під час занять бойовим хортингом.

Вивчення і аналіз результатів проведеної експериментальної роботи показали, що впровадження в експериментальних групах методики військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу сприяло розвитку показників когнітивного, емоційно-ціннісного та діяльнісно-практичного критеріїв і мало позитивний вплив на розвиток фізичних, розумових та особистісних якостей учнів.

Зокрема, високий рівень військово-патріотичної вихованості виявили 28,1 % респондентів, середній – 47,2 % і низький – 24,7 %.

Отже, наприкінці дослідження кількість школярів з високим рівнем військово-патріотичної вихованості зросла на 18,0 %, із середнім – на 8,9 %, а з низьким зменшилася – на 26,9 %.

Враховуючи статистичну достовірність різниці військово-патріотичної вихованості у школярів експериментальних і контрольних груп, можна стверджувати, що організація військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу було ефективним.

Громадянсько-патріотичне виховання в умовах сучасної України визнано державою ключовим у забезпеченні сталого політичного, соціально-економічного розвитку та національної безпеки України [49–63]. Таким чином, громадянсько-патріотичне виховання є однією з найбільш значущих і складових сфер виховання, оскільки в ній формується не тільки відповідні світоглядні орієнтації, ідеали і принципи, але відбувається становлення необхідних особистісних якостей, які забезпечують життєдіяльність молодого громадянина в умовах сучасного українського суспільства.

Військово-патріотичне виховання – це систематична і цілеспрямована діяльність з формування у молодих громадян:

високої патріотичної свідомості;

почуття вірності своїй Батьківщині;

готовності до виконання громадянського обов'язку і конституційних обов'язків по захисту інтересів Батьківщини;

активної громадянської позиції особистості, громадянського самовизначення;

усвідомлення внутрішньої свободи і відповідальності за власний політичний і моральний вибір.

Все це вимагає наявності специфічних морально-психологічних якостей, таких як: громадянську мужність, сміливість, чесність, порядність, а також переконаності і вміння відстоювати свою точку зору.

Поряд з цим, в умовах демократизації українського суспільства набувають більшої значущості такі властивості особистості як терпимість і повагу до іншої думки, вміння переконувати або приймати іншу точку зору.

В умовах становлення громадянського суспільства і правової держави необхідно здійснювати виховання принципово нового типу особистості, здатної до інновацій, до управління власним життям і діяльністю, справами суспільства, готової розраховувати на власні сили, власною працею забезпечувати свою матеріальну незалежність [64–78]. Тільки через активне залучення в соціальну діяльність і свідому участь в ній, розвиток учнівського самоврядування можна досягти успіхів у цьому напрямі.

У формування такої громадянської особистості, що поєднує в собі розвинену моральну, правову і політичну культуру, відчутний внесок має внести сучасне навчання і виховання.

У справжніх умовах вдосконалення системи громадянсько-патріотичного виховання необхідно розглядати як об'єднуючий фактор взаємодії педагогічного колективу,

адміністрації закладу освіти, органу учнівського самоврядування, як основу військово-патріотичного виховання учнів.

Принципи громадянсько-патріотичного виховання:

принцип безперервності. Виховання протягом усього періоду навчання має представляти чітку систему всього освітнього процесу;

принцип активності. Формування ключових компетентностей громадянської освіти має проходити через активну діяльність особистості;

принцип ефективності. Про ефективність громадянського виховання можна судити по тому, наскільки успішними і соціально заможними будуть життєві плани учнів і перші активні кроки з їх реалізації;

принцип елективності [79–88]. Виховання повинно привести до вміння робити вибір в різних ситуаціях відповідно до правових норм: від вибору вчинків до вибору шляхів життєвого самовизначення.

Очікувані результати реалізації Програми військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу

У результаті реалізації Програми військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу очікується:

удосконалення системи військово-патріотичного виховання;

збагачення змісту військово-патріотичного виховання;

залучення в систему військово-патріотичного виховання представників усіх суб'єктів освітньої діяльності, соціальних партнерів.

В образі випускника:

у пізнавальній сфері: розвиток творчих здібностей і прагнення до самоосвіти;

в історико-краєзнавчій: усвідомлення відповідальності за долю країни, формування гордості за причетність до діянь попередніх поколінь; формування громадянської грамотності учнів;

у соціальній: здатність до самореалізації в просторі України, формування активної життєвої позиції; знання і дотримання норм правової держави; збільшення числа молоді, що займається волонтерською діяльністю.

в духовно-моральній сфері: усвідомлення учнями вищих цінностей, ідеалів, орієнтирів, здатність керуватися ними в практичній діяльності; розвиток толерантності; динаміка кількості учнів, які проявляють громадянську активність як постійні учасники масових заходів, збереження славних традицій закладу освіти та українського спорту.

Таблиця 1

Форми військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу для школярів та календарне планування заходів

Військово-патріотичний напрям			
1.	Проведення навчальних зборів для юнаків 16–17 років	червень	Керівник фізичного виховання
2.	Створення військово-патріотичного клубу “Хортинг-Патріот”	грудень	Керівник фізичного виховання
3.	Співробітництво з військовими частинами	Протягом навчального року	Керівник виховного відділу, керівники творчих колективів, керівник фізичного виховання
4.	Співпраця з громадськими організаціями ветеранів та учасників бойових дій	Протягом навчального року	Керівник виховного відділу

5.	Співпраця з військовими комісаріатами в містах України	Протягом навчального року	Керівник фізичного виховання
Спортивно-патріотичний напрям			
6.	Проведення спортивних змагань, присвячених пам'ятним датам	Протягом навчального року	Керівник фізичного виховання, класні керівники
7.	Участь учнів в міських, обласних, всеукраїнських спортивних змаганнях та акціях	Протягом навчального року	Керівник фізичного виховання, керівник виховного відділу

Програма відображає необхідне суспільству і державі соціальне замовлення на виховання громадянина своєї Батьківщини, патріота з активною життєвою позицією.

Кінцевим результатом реалізації Програми має стати активна громадянська позиція і патріотизм учнів, як основа особистості громадянина України.

Оцінка результативності реалізації Програми здійснюється на основі використання системи об'єктивних критеріїв, які виступають в якості узагальнених оціночних показників. Вони представлені морально-духовними і кількісними показниками.

Морально-духовні показники:

підвищення толерантності, зниження ступеня ідеологічного протистояння в учнівському середовищі;

забезпечення зацікавленості учнів у розвитку національної економіки, зниження соціальної напруженості в суспільстві;

прояв світоглядних установок на готовність молодих людей до захисту України;

рівень реалізації творчого потенціалу учнів в сфері військово-патріотичного виховання.

Кількісні показники:

проведення науково-дослідних робіт з проблем військово-патріотичного виховання;

проведення виставок військово-патріотичної спрямованості;

проведення меморіальних змагань, конкурсів, фестивалів з військово-патріотичної тематики;

проведення спортивних ігор, турнірів, змагань;

кількість учнів, які беруть участь в реалізації заходів Програми.

Особливості спеціальної фізичної та військово-прикладної підготовки спортсменів бойового хортингу допризовного віку

Програма вивчення основ військової служби для спортсменів бойового хортингу допризовного віку є актуальною до сучасних вимог військової науки.

Методична розробка розділу “Основи військової служби” створена на основі авторської Програми військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу з курсу “Захист України” для 10–11 класів загальноосвітніх установ (автори програми – Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін), надрукованої у монографії “Військово-патріотичне виховання школярів засобами бойового хортингу”, і відповідно до всеукраїнського компонентом Державного стандарту середньої (повної) загальної освіти.

Робоча програма в 10–11 класі розрахована на 35 навчальних годин (1 година на тиждень), в тому числі на проведення практичних робіт – 4 години.

Вивчення предмета “Захист України” в 10–11 класах направлено на досягнення таких цілей:

виховання в учнів відповідальності за особисту безпеку [89–94], безпеку суспільства і держави; відповідального ставлення до особистого здоров'я як індивідуальної і суспільної цінності; відповідального ставлення до збереження навколишнього природного середовища як основи в забезпеченні безпеки життєдіяльності особистості, суспільства і держави;

розвиток духовних і фізичних якостей особистості, що забезпечують безпечну поведінку людини в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру; потреби вести здоровий спосіб життя; необхідних моральних,

фізичних і психологічних якостей для виконання конституційного обов'язку і обов'язку громадянина України щодо захисту України;

освоєння знань: про безпечну поведінку людини в небезпечних і надзвичайних ситуаціях природного, техногенного та соціального характеру; про здоров'я та здоровий спосіб життя; про державну систему захисту населення від небезпечних і надзвичайних ситуацій мирного і воєнного часу; про обов'язки громадян щодо захисту держави;

формування умінь: оцінки ситуацій, небезпечних для життя і здоров'я; безпечної поведінки в небезпечних і надзвичайних ситуаціях; використання засобів індивідуального та колективного захисту; надання першої медичної допомоги при невідкладних станах.

Реалізація зазначених цілей забезпечується вмістом програми, яка систематизує знання в сфері безпеки життєдіяльності, отримані учнями в основній загальноосвітній школі, і сприяє формуванню у них цілісного уявлення в області безпеки життєдіяльності особистості, суспільства і держави.

Навчально-методичний комплект включає в себе навчальну та додаткову літературу.

У програмі реалізовані вимоги законодавства України щодо військової служби у Збройних Силах України.

Зміст програми побудовано по двох лініях:

основи медичних знань і здорового способу життя;

основи оборони держави та військової обов'язок.

Розділ “Основи військової служби” передбачає вивчення основних положень, які розкривають зміст обов'язкової підготовки молоді до військової служби. Розділ складається з трьох тем, в яких послідовно розкривається зміст обов'язкової підготовки громадян до військової служби, до виконання конституційного обов'язку щодо захисту України.

Пропонована програма передбачає спільне вивчення навчального матеріалу юнаками і дівчатами тем “Військовий обов'язок”, “Особливості військової служби”, “Військовослужбовець – захисник України. Честь і гідність воїна Збройних Сил України”, “Основи військової служби” (практичні заняття на базі військової частини).

Цілі і завдання розділу:

розкрити основні поняття про військовий обов'язок, познайомити учнів з організацією і призначенням військового обліку, обов'язкової та добровільної підготовкою громадян до військової служби.

познайомити учнів з правовими аспектами військової служби, особливостями та перевагами служби у Збройних Силах України, порядком і правилами прийняття присяги на вірність Батьківщині;

сформувати в учнів уявлення про основні якості військовослужбовця: про честь, про гідність, про вірність військовому обов'язку і військової присяги;

виховувати в учнів почуття обов'язку перед Батьківщиною і поваги до армії і військового флоту, поширювати бойові традиції Збройних Сил України;

закріпити і поглибити переконаність учнів в необхідності зміцнення оборони країни, в тому, що кожна молода людина повинна готувати себе до захисту Батьківщини;

формувати в учнів уміння: пояснювати ситуації військово-політичного характеру з об'єктивних позицій, застосовувати отримані знання і вміння на уроках і під час проведення позашкільних військово-патріотичних заходів, здійснювати самопідготовку до майбутньої військової діяльності та захисту Батьківщини.

Корінні перетворення в країні кінця ХХ – початку ХХІ століття, що визначили крутий поворот в новітній історії України, супроводжуються змінами в соціально-економічній, політичній і духовній сферах суспільства та свідомості її громадян [95–99]. Різко знизився виховний потенціал української культури, мистецтва, освіти як найважливіших чинників формування патріотизму.

Патріотизм проявляється у вчинках і в діяльності людини. Зароджуючись з любові до своєї “малої батьківщини”, патріотичні почуття, пройшовши через цілий ряд етапів на шляху до

свої зрілості, піднімаються до загальнодержавного патріотичного самосвідомості, до усвідомленої любові до України.

Складовою частиною військово-патріотичного виховання є військово-патріотичне виховання молоді відповідно до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”.

Якщо патріотизм – це уособлення любові до Батьківщини, причетність з його історією, складова духовно-моральної основи особистості, громадянська позиція і потреба в гідному, самовідданого служіння Батьківщині, то військово-патріотичне виховання покликане готувати підростаюче покоління до гідного служінню Батьківщині, захищати інтереси країни. А це багатокomпонентна освіта, що відповідає всій системі вимог суспільства і його Збройних сил.

До числа цінностей, на яких ґрунтується військово-патріотичне виховання, відноситься:

громадянський обов’язок – постійна внутрішня потреба в добросесну ставленні до військових та інших соціально значущих вимогам держави;

військовий обов’язок – система соціально значущих цінностей і морально-правових обов’язків військовослужбовців, що виражає готовність відстоювати інтереси народу і захищати Батьківщину, вірність військовій присязі, всього того, що виражено в Законах Конституції України, військових статутах;

військова майстерність – рівень професійної підготовленості до виконання військової служби в мирний час, в період підготовки і ведення бойових дій;

Професіоналізм – ступінь оволодіння військових спеціальностей і умінням успішно виконувати поставлені завдання.

Існує об’єктивна взаємозв’язок військово-патріотичного і розумового виховання; Останнім формує культуру розумової праці, значення якої величезна в світлі сучасних високих вимог військової служби, які передбачають наявність у кожного воїна здатності оперативно знаходити оптимальні рішення в екстремальних умовах. Адже сама військова служба для юнака – це вже екстремальна середовище, де необхідна психологічна та фізична підготовка.

Не применшуючи ролі позакласної та позашкільної роботи з учнями щодо військово-патріотичного виховання, можна зазначити, що урок стоїть на чолі всього виховного процесу.

Таким чином, розділ “Основи військової служби” в курсі “Захист України” покликаний закріпити вже наявні в учнів знання з допризовної підготовки, привести їх у систему, доповнивши новими знаннями (в обсязі відповідному соціальному замовленню) навчити застосовувати на практиці отримані на уроках знання і вміння – іншими словами, сформулювати вміння і навички військово-прикладного характеру.

Специфіка допризовної підготовки полягає в тому, що в її рамках вирішуються завдання морально-психологічної, військово-фізичною підготовки. Потенціал такої підготовки величезний, тим більше важливо оптимально використовувати його в цілях формування громадянських, патріотичних і моральних якостей особистості.

Навчити школярів бачити і чути голос героїчної історії України – першочергове завдання педагога. Поставити школярів у положення активних дослідників, захопити їх і змусити подивитися навколо себе не зі споживчим почуттям, а щоб побачити поруч тих, хто є носієм бойових і героїчних традицій Батьківщини – ветеранів Другої світової війни та бойових дій сучасності, трудівників тилу, ветеранів Збройних Сил України, щоб якомога більше дізнатися про минуле України, навчитися так само любити Батьківщину, як її любили їх діди і прадіди, щоб не розірвати зв’язки часів і поколінь.

Висновки. Таким чином, у результаті дослідження охарактеризовано критерії та основні аспекти впровадження авторської методики військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу, ефективності використання основ військово-прикладної підготовки учнями спортивної секції бойового хортингу, розкриває значення прикладного спорту і, зокрема, бойового хортингу, у прищепленні патріотичних і морально-етичних норм дітям та молоді. Зазначено, що у військово-патріотичному вихованні школярів засобами

бойового хортингу важлива роль відводилася спортивно-масовій, секційній та гуртковій роботі.

Експериментальна методика передбачала створення виховних умов, де учні мали можливість самостійно допомагати вчителю, тренеру з бойового хортингу під час занять бойовим хортингом і організації змагань; використання сучасного змісту, виховних методів, форм спортивно-масової роботи, що дало нам можливість залучати вихованців до різноманітних педагогічних, спортивних і життєвих ситуацій навчально-виховного процесу; зустрічі з місцевими спортсменами та майстрами спорту; систематичне проведення рухливих ігор з елементами бойового хортингу під час спортивних годин і на уроках фізичної культури, спрямованих на створення сприятливого клімату в спортивному, класному колективах.

Велика увага приділялася проведенню змагань з бойового хортингу з урахуванням інтересів школярів; ці учні залучалися разом із тренерами з бойового хортингу і учителями фізичної культури до устаткування спортивної кімнати з національного виду спорту України бойового хортингу тощо. Завдяки спільним зусиллям батьків, учителів старших класів, фізичної культури, тренерів з бойового хортингу військово-патріотичне виховання школярів стало повноцінним складником усього навчально-виховного процесу в експериментальних групах.

Бойовий хортинг може стати однією з колісок, в яких плекається об'єктивне знання й усвідомлення здорового розуміння морально-етичних цінностей та справедливості, зокрема. Здоровий спосіб життя володіє широким позитивним спектром впливу на різні сторони проявів організму і особистості людини. У поведінці це проявляється в більшій життєвій енергії, зібраності, хорошій комунікабельності; відчутті своєї фізичної і психоемоційної привабливості, оптимістичному настрої, умінні забезпечити свій повноцінний і приємний відпочинок, цілісну культуру життєдіяльності.

У психологічному аспекті переваги здорового способу життя виявляються як психічного здоров'я, гарне самопочуття, в нервово-психічній стійкості, здатності успішно переносити наслідки психічних стресів; в добре вираженій вольовій організації (самовладання, цілеспрямованість, наполегливість в досягненні поставленої мети, рішучість), впевненості у своїх силах, меншій схильності депресії, іпохондрії, підозрливості.

У функціональному прояві можна відзначити: більш високу якість здоров'я, поліпшення адаптаційних процесів, підвищення працездатності і тренуваності; зниження захворюваності і хворобливих відчуттів; більш швидкий і повноцінний перебіг процесів відновлення після фізичної і розумової діяльності; посилення імунних механізмів захисту організму; активність обмінних процесів в організмі; посилення статевої потенції, нормалізація співвідношення маси тіла і росту; гарну поставу і легкість ходи. Бойовий хортинг, як українська система бойового мистецтва, вивчається також як форма духовності. Він формує цілісний світогляд, розвиває морально чисті почуття, виховує силу духу, почуття справедливості та волю. На відміну від бойового хортингу, переважна більшість спортивних систем здатні виховати лише фізичну силу, гонитву за першістю та мислення в рамках занять.

Перспективи подальшого дослідження полягатимуть у розробці системи виховання фізкультурно-оздоровчих, морально-етичних і патріотичних якостей учнів спортивних секцій у процесі занять бойовим хортингом у закладах освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність

- правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрьоменко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтев В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтев, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Вишницький І. О. Застосування прийомів боротьби у різних видах єдиноборств / І. О. Вишницький, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 57–72.
13. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрьоменко, Г. А. Коломоець // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
14. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
15. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрьоменко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
16. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
17. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному

переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.

18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.

19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

20. Ерёмєнко Э. А. Хортинг – философия украинского единоборца / Э. А. Ерёмєнко // Боевые искусства – ключи к совершенству. – 2012. – № 6. – С. 4–5.

21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.

22. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.

23. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.

24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг. Навчальна програма спортивної секції з бойового хортингу для учнів середнього шкільного віку 5–9 класів : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «НФБХУ», 2021. – 127 с.

25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.

26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.

28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.

29. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.

30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.

31. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.

32. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.

33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.

34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
37. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт/»*. – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49–56.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
40. Єрмоєнко Е. А. Відкрита заява Едуарда Єрмоєнка про заснування хортингу – національного виду спорту України 17 липня 2008 року / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту*. Київ : Тренерська рада, 2008. – 7 с.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення* : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Декларація хортингу у світі / Е. А. Єрмоєнко // *Колегія Мін-ва України у спр. сім, мол. та сп.* : Київ, 2008. – 12 с.
45. Єрмоєнко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.
46. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
47. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // *Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі* : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
48. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
49. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.

50. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
51. Єрмоєнко Е. А. Міжнародні правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Київ : МГО «Міжнародна Федерація Хортингу», 2009. – 85 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. - Вип. 3 (123). - С. 47-56. - DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09.
54. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
57. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
58. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 87 с.
59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 32 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.
65. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
66. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
67. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.

68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
70. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
71. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
72. Ільницький І. Р. Хортинг та організація навчання / І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 247–258.
73. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
74. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
75. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
76. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
77. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
78. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
79. Куцкір М. С. Принципи виховання системних вольових якостей спортсменів хортингу / М. С. Куцкір, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 108–126.
80. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
81. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
82. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
83. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.

84. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 544 с.
85. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
86. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
89. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
90. Сікан В. Ю. Технології здоров'язбереження у методиці хортингу / В. Ю. Сікан, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 284–301.
91. Степанюк А. В. Планування та організація навчально-виховного процесу з хортингу / А. В. Степанюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 325–338.
92. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
93. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
94. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.
95. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.
97. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.
98. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.

99. Savchenko, A. (2017). Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

Yeromenko E. A.

State Tax University, Irpin, Ukraine

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE RESULTS OF MILITARY PATRIOTIC EDUCATION OF STUDENTS OF THE SPORTS SECTION OF COMBAT HORTING

***Abstract.** This scientific article describes the criteria and main aspects of the introduction of the author's method of military-patriotic education of schoolchildren by means of combat horting, the effectiveness of the basics of military-applied training by students of the sports section of combat horting, reveals the importance of applied sports and, in particular, combat horting and ethical norms for children and youth. It is noted that in the military-patriotic education of schoolchildren by means of combat horting an important role was given to sports-mass, sectional and group work. The experimental method provided for the creation of educational conditions, where students had the opportunity to independently help the teacher, combat horting coach during combat horting and the organization of competitions; the use of modern content, educational methods, forms of sports and mass work, which gave us the opportunity to involve students in a variety of pedagogical, sports and life situations of the educational process; meetings with local athletes and masters of sports; systematic conducting of mobile games with elements of combat horting during sports hours and physical education lessons aimed at creating a favorable climate in sports, class teams. Much attention was paid to the conduct of combat horting competitions, taking into account the interests of students; these students were involved together with coaches in combat horting and physical education teachers in the equipment of the sports room in the national sport of Ukraine combat horting, etc. Thanks to the joint efforts of parents, high school teachers, physical education, combat horting coaches, military-patriotic education of schoolchildren has become a full-fledged component of the entire educational process in experimental groups.*

***Key words:** introduction of author's technique, military-patriotic education, schoolchildren, combat horting, physical culture lesson, experimental technique.*